
KRÓNIKA

ÉVFORDULÓK MEGEMLEKEZÉSEK. Dositej Obradovićnak a szerb felvilágosodás legjelentősebb írója főművének az *Élet és viszontagságok* (Život i priključenija), valamint a *Levelek Haralampiehez* (Pisma Haralampiju) megjelenése 200. évfordulója alkalmából rendezett Matica srpskabeli tudományos tanácskozás és az ürögi megemlékezés képezte a gerincét annak az ünnepségsorozatnak, amelyet az író tiszteletére immár hagyományosan, minden évben megrendeznek. Živan Milisavac a Matica elnöke ünnepi beszédében annak a reményének adott kifejezést, hogy két éven belül elkészül az a tudományos projektum, amely alapján a teljes életmű értékelhető lesz.

Jovan Jovanović Zmaj születése 150. évfordulóját is méltóképpen kívánja megünnepelni Újvidék. Tudományos tanácskozások, műveinek új szerbhorvát és fordításos kiadásai jelennek meg a szoborleplezés szerepel az ünnepség műsorában. A Matica srpska kiadó megjelenteti a költő bécsi naplóját, a Forum Kiadóban pedig már el is készült az a reprezentatív verseskötet, amely keresztmetszetében mutatja be Zmaj költészetét. A tulajdonképpen első átfogó magyar nyelvű Zmaj kötethez Mladen Leskovac akadémikus, Zmaj költészetének legjobb ismerője írt életutató és munkásságot bemutató tanulmányt. Az Ács Károly szerkesztette Zmaj-kötetnek Budapesten is lesz bemutatója, azon a november eleji megemlékezésen méltatják, amelyet a Thököliánum egykori vezetője, valamint Arany, Petőfi, Madách avatott fordítója tiszteletére rendeznek. Újvidéken már megnyílt a Zmaj köztéri szobrára kiírt pályázatra beérkezett pályaművek kiállítása. A zsüri döntése szerint a róla

elnevezett utcában Dragan Nikolić belgrádi szobrász bronzba öntött alkotását helyezik majd el.

Jovan Soldatović újvidéki szobrászművész hat özet ábrázoló kompozícióját tartotta a zsüri legmegfelelőbbnek arra, hogy Jajce történelmi jelentőségű épülete előtt — amelyben pontosan negyven évvel ezelőtt az AVNOJ második ülésén kikiáltották a Jugoszláv Föderatív Népköztársaságot — állítsák föl.

Az AVNOJ második ülése évfordulójának alkalmából a Forum Könyvkiadó hasonló kiadásban megjelenteti Josip Broz Tito *A leigázott jugoszláv népek szabadságharca* című könyvet. E könyv volt a főszerkesztés után az első magyar nyelvű könyv Jugoszláviában, 1945 elején a III. hadsereg propagandaosztálya kiadványaként jelent meg.

DIJAK, ELISMERÉSEK. A Nobel-díjas Ivo Andrić tiszteletére létesített irodalmi díj idei nyertese David Albahari. A zsüri értékelése szerint az elmúlt év folyamán Albahari *A halál leírása* (Opis smrti) című könyve volt a szerbhorvát nyelvterület legjobb novellás kötete.

Az idei Csépe Imre-emléknapok szervező bizottsága Fehér Ferencet tüntette ki emléklakettjével. Fehér Ferenc rendszeresen közreműködik Csépe Imre írói hagyatékának rendezésén, kiadásán és ő kezdeményezte az Aranyesh elnevezésű vers- és prózamondó versenyt.

A Topolya. község és a Képes Ifjúság című hetilap közösen alapított Nagypáti Kukac Péter Képzőművészeti Díjat az idén Szajkó István szabdkaú képzőművész kapta.

A HUNGAROLÓGIAI KÖZLEMÉNYEK ÖTVEN SZÁMA. A nyár folyamán jelentek meg a Magyar Nyelv Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézete folyóiratainak legújabb számai, köztük a Hungarológiai Intézetet alapító tanár és tudós dr. Szelei István akadémikust születésének harvanadik évfordulóján köszöntő 49. és a kerek számot viselő 50. is. Ebből az alkalomból a Bölcsészkaron szerény ünnepség volt, amelyen dr. Bori Imre egyetemi tanár köszöntötte Szelei Istvánt születési évfordulója és nyugállományba vonulása alkalmából, az ünnepelt pedig a Hungarológiai Közlemények jelentőségéről beszélt.

Bori Imre többek között a következőket mondta: „Az irodalmi lexikon meghatározása szerint például az emlékkönyv „egy személy tiszteletére vagy valamilyen évfordulóra, kiemelkedő alkalomra készült kiadvány”, amely „tartalma szerint különböző szerzők tanulmányaiból... áll”. Az ilyeneket — olvashatjuk továbbá — „főként barátok, tanítványok, tisztelet pályatársak írják, s a tanulmányok elsősorban az ünnepelt kutatási területéhez kapcsolódó témákkal foglalkoznak”. Nos, mindenki összevetheti a *Hungarológiai Közlemények* Szelei István-számát fent idézett meghatározásunkkal, s ha megszemenő következtetéseket akar levonni a tapasztaltakból valaki, akkor tegye azt a tanulmányok felőlelte, megragadta problémakörök kapcsán is. Jól látható ugyanis, hogy a Szelei István által is művelt diszciplínák vannak képviselve kiadványunkban. Így a XIX. század magyar irodalmának története, a stilsztika és az irodalomelmélet a jugoszláviai magyar irodalom története, valamint a nyelvészet (s ebben a nyelvművelés aspektusa is), s ide kapcsolódik két egyetemista szakdolgozat is kiegészítésként, mert ezek is XIX. századi irodalmi kérdéseket érintenek. Mindezt pedig Szelei István munkáinak ugyancsak itt található tüzetes bibliográfiája hivatott dokumentálni.

S mert a véletlen (ez a nagy ha-

talom és nagy rendező) úgy hozta, hogy a *Hungarológiai Közlemények* 49. Szelei István tiszteletére kiadott emlékkönyv-számának sajtóbemutatója egybeesik tudós kollégánk nyugállományba vonulásával, így módon Szelei István hivatali pályájának a záróköve lett ez az intézeti kiadvány. S az is természetesen a véletlen műve, hogy aki e kötet itteni és mostani méltatását vállalta, ötödikes gimnazistaként 1945 őszén ott lehetett — ott volt e hivatali (szebben szólva: tanári) pályájának úgyszólván a kezdeteinél, amikor sok diaktársával egyetemben Szelei Istvánban szeretett tanárát tisztelte.

Az alábbiakban néhány gondolatot idézünk Szelei István összefoglalójából:

Nem kívánok történelmet csinálni abból, ami (még) nem az, sőt a jövőben az eddiginél talán még aktuálisabban kell majd kísérnie a tudomány mindenkori jelenét. Viszont azzal is számolunk kell, hogy mindenki és mindenkor a történelemnek dolgozik, bármennyire is a pillanat jegyében teszi azt, amit tesz. Gondoljunk arra, hogy ma már irodalmunk és kultúránk történelmi anyagában tartjuk számon, ami úgyszólván szemünk előtt, ami a még itt levő nemzedék révén, vagy pedig általunk született meg: a fél évszázados Kalangyát vagy Sinkó Ervin majd negyed százada elmondott székfoglalóját, amely munkánk megindulásának jeladása volt. De jóval fiatalabb és későbbi évszázadú alkotók és alkotások is már helyet kaptak akadémiai irodalomtörténetekben, antológiákban és gyűjteményes kötetekben. A jövő irodalom és tudománytörténete minden bizonnyal a mi mostani tevékenységünkre is úgy fog tekinteni, ahogyan mi tesszük egy-egy lapunk, folyóiratunk, színházunk, társulatunk vagy intézményünk múltjának megközelítésében, tehát a kulturális folyamatosság e most adott szakaszát s benne a mi szerepünket vizsgálva egyebek mellett azt fogja mérlegre tenni, hogyan szolgáltunk annak érdekeit, ügyét, mik voltak a feladataink, milyenek céljaink és terveink, arányban voltak-e velük ké-

pességeink, tudásunk és felelősségünk. Bármennyire jelentéktelennek látszik is ez a mai alkalom arra, hogy ilyen magasra tett mércével emlékezzünk meg közlőnyünk 50. számáról, talán mégsem lesz fölösleges erre is gondolunk. Végtere is — leszámítva néhány alkalmi, rövid életű vagy évkönyvszerű kiadványt — mégis a Közlemények tekinthető ezen a tájon az első, folyamatosan és rendszeresen megjelenő magyar nyelvű folyóiratnak a humántudományok területén.

Erre a kezdetben, az 1969. első számunk szerkesztésekor, kissé bátortalanul csak mint egy távolabbi lehetőség-re gondoltunk. A beköszöntő írásban ui. azt olvashatjuk, hogy „... egyelőre csak időnként jelenik meg, hogy *bepillantást nyújtson a munkatársak elvégzett vagy folyamatban levő munkájába*”. A bulletin-jelleggel indult kiadvány azonban már a második számtól (ami egyben a második évfolyamot is jelentette) valóra váltotta azt az óhajt, hogy „*remélhetőleg már 1970-től kezdve rendszeres folyóirat formájában jut az olvasó elé*”.

1979 végéig a szerkesztési koncepciókban nincs jelentősebb változás, a 41. (decemberi) számtól kezdve az 51-ig kétszer is átszervezett szerkesztőség azonban többrendbeli újítást vezetett be. Nagyobb terjedelmű tanulmányok jelentek meg (ennek megfelelően egy-egy számban csökkent a szerzők száma), el-elmaradtak az Intézet belső életéről tudósító tájékoztatók, s az Intézettől való függetlenedés irányának jele az is, hogy pl. az utolsó két számban mindössze egy intézeti dolgozó szerepel egy rövidebb írással. Ugyanakkor a folyóirat szövetségi jellege (s egyben rangja) azzal is megerősítést nyert, hogy kiadótanácsa más köztársaságokból való tagokkal bővült (Szkopje, Zágráb, Szarajevó, Belgrád). — Annak ellenére, hogy — úgy tűnik — némileg fel lazultak a szálak, amelyek a Hungarológiai Közleményeket az Intézethez kapcsolták, s amelyek éppen ennek folytán (tehát egy kissé még mindig bültén-jellege és szerepe következtében

mozgásterét is szűkítették, a folyóirat nem adta fel egyéniségét, sajátos feladataiból következő tartalmi orientációját, s arra törekszik, hogy a szó közvetlen értelmében is folyóirattá legyen.

Ha most visszatekintünk a majdnem másfél évtizedes útra, megelégedéssel állapíthatjuk meg, hogy a Hungarológiai Közlemények valóban azzá fejlődött, aminek első szerkesztői szánták az induláskor. Ez nem csekély mértékben annak tulajdonítható, hogy mind az ötven szám és a mindenkori szerkesztőség következetesen törekedett arra, hogy kielégítse a tudomány iránt támasztott közösségi — társadalmi igényeket; hogy megőrizze önmaga magas színvonalát és objektív tudományosságát. A folyóirat nem hódolt spontán érdekeknek, hasábjai sem váltak a kutatási eredmények egyszerű lerakódóhelyévé vagy kirakodóvásárává, hanem mindig átgondolt tudományos és tudománypolitikai elveket követett, a szerkesztők tudatosságának tanújelékként. Ennek méltánylása abban is kifejezésre jut, hogy a Hungarológiai Közlemények ma is, mint ahogyan a múltban, az egyetlen társadalomtudományi folyóirat Vajdaságban, amelynek finanszírozásához szövetségi alapok is hozzájárulnak.

Ma úgy tudom megítélni Közleményeink szerepét és jelentőségét törekvéseink realizálásában, természetesen a konkrét tudományos eredményeken kívül, amelyek az egyes írások hoztak, hogy jelentős mértékben járult hozzá ahhoz, hogy

1) a hungarológiai tudományokat szervelesen beépíthessük a hazai tudományosság épületébe,

2) világosabb megfogalmazást nyerjenek a jugoszláviai magyar filológia feladatai sajátos viszonyainknak megfelelően,

3) jelentős számú külső munkatárs számára publikációs lehetőséget biztosított, s ezzel bátorítást adott a tudományos munkához,

4) olvasói körében s ezen túl is megerősítette a jugoszláviai magyar kultúra és tudomány fejlődési lehetőségeinek és életképességének a tudatát.